

LICEO CLASSICO STATALE 'D'AZEGLIO'

A.S. 2021/22

COMPITI ESTIVI DI LINGUA E CULTURA LATINA

CLASSI QUINTE GINNASIO

STORIE DI RE

I

Terminata la descrizione dei grandi uomini politici e strateghi della Grecia si passa ai monarchi, che meritano trattazione separata. Dopo un accenno a un famoso Greco, ecco qualche sovrano persiano.

Hi fere fuerunt Graecae gentis duces, qui memoria digni videantur, praeter reges: namque eos attingere nolimus, quod omnium res gestae separatim sunt relatae. Neque tamen ii admodum sunt multi. Lacedaemonius autem Agesilaus nomine, non potestate fuit rex, sicut ceteri Spartani. Ex iis vero, qui dominatum imperio tenuerunt, excellentissimi fuerunt, ut nos iudicamus, Persarum Cyrus et Darius, Hystaspi filius, quorum uterque privatus virtute regnum est adeptus. Prior horum apud Massagetis in proelio cecidit, Darius senectute diem obiit supremum.

II

Tocca ora ai Macedoni, con Filippo II e Alessandro il Grande, ma anche a Pirro e a chi esercitò de facto, anche se non de iure, il potere monarchico: Dionigi il Vecchio.

Ex Macedonum autem gente duo multo ceteros antecesserunt rerum gestarum gloria: Philippus, Amyntae filius, et Alexander Magnus. Horum alter Babylone morbo consumptus est, Philippus Aegii a Pausania, cum spectatum ludos iret, iuxta theatrum

occisus est. Unus Epirotes, Pyrrhus, qui cum populo Romano bellavit. Is, cum Argos oppidum oppugnaret in Peloponneso, lapide ictus interiit. Unus item Siculus, Dionysius prior. Nam et manu fortis et belli peritus fuit et, id quod in tyranno non facile reperitur, minime libidinosus, non luxuriosus, non avarus, nullius denique rei cupidus nisi singularis perpetuique imperii ob eamque rem crudelis: nam dum id studuit munire, nullius pepercit vitae, quem eius insidiatorem putaret. Hic, cum virtute tyrannidem sibi peperisset, magna retinuit felicitate: maior enim annos sexaginta natus decessit florente regno. Neque in tam multis annis cuiusquam ex sua stirpe funus vidit, cum ex tribus uxoribus liberos procreasset multique ei nati essent nepotes.

III

Infine i diadochi, non senza un accenno a un paio di famosi, famosissimi Cartaginesi.

Fuerunt praeterea magni reges ex amicis Alexandri Magni, qui post obitum eius imperia ceperunt: in eis Antigonus et huius filius Demetrius, Lysimachus, Seleucus, Ptolemaeus. Ex his Antigonus in proelio, cum adversus Seleucum et Lysimachum dimicaret, occisus est. Pari leto affectus est Lysimachus a Seleuco: namque societate dissoluta bellum inter se gesserunt. At Demetrius, cum filiam suam Seleuco in matrimonium dedisset neque eo magis fida inter eos amicitia manere potuisset, captus bello in custodia socer generi periit a morbo. Neque ita multo post Seleucus a Ptolemaeo Cerauno dolo interfectus est, quem ille a patre expulsum Alexandria alienarum opum indigentem receperat. Ipse autem Ptolemaeus, cum vivus filio regnum tradidisset, ab illo eodem vita privatus dicitur.

De quibus, quoniam satis dictum putamus, non incommodum videtur non praeterire Hamilcarem et Hannibalem, quos et animi magnitudine et calliditate omnes in Africa natos praestitisse constat.

IV

CESARE CONTRO I BELGI, PARTE I

Alla notizia del massacro di un'altra tribù, quella dei Nervii, gli Atuatuci, nella Gallia belgica, si preparano a resistere. Si tratta dei discendenti di quei Cimbri e di quei Teutoni che qualche decennio prima avevano minacciato la Gallia Narbonese e l'Italia. Rimasti presso le loro sedi, hanno mantenuto negli anni un loro territorio autonomo.

Atuatuci, de quibus supra diximus, cum omnibus copiis auxilio Nervii venirent, hac pugna nuntiata ex itinere domum reverterunt; cunctis oppidis castellisque desertis sua omnia in unum oppidum egregie natura munitum contulerunt. Quod cum ex omnibus in circuitu partibus altissimas rupes deiectusque haberet, una ex parte leniter acclivis aditus relinquebatur. Quem locum duplici altissimo muro munierant; tum magni ponderis saxa et praeacutas trabes in muro conlocabant. Ipsi erant ex Cimbris Teutonisque prognati, qui, cum iter in provinciam nostram atque Italiam facerent, iis impedimentis quae secum agere ac portare non poterant citra flumen Rhenum depositis custodiae ac praesidio sex milia hominum una reliquerant. Hi, post eorum obitum multos annos a finitimis exagitati, cum alias bellum inferrent, alias inlatum defenderent, consensu eorum omnium pace facta hunc sibi domicilio locum delegerant.

V

CESARE CONTRO I BELGI, PARTE II

I Romani, al loro arrivo, cominciano a costruire il consueto materiale da assedio. Gli Atuatuci se la ridono e li sbeffeggiano: come faranno quei nanerottoli a muovere macchinari così ingombranti?

Ac primo adventu exercitus nostri crebras ex oppido excursiones faciebant parvulisque proeliis cum nostris contendebant; postea vallo pedum duodecim crebrisque castellis circummuniti oppido sese continebant. Ubi vineis actis, aggere extracto turrim procul constitui viderunt, primum inridere ex muro atque increpitare vocibus, quod tanta machinatio a tanto spatio institueretur: quibusnam mallibus aut quibus viribus

praesertim homines tantulae staturae (nam plerumque omnibus Gallis prae magnitudine corporum suorum brevitatis nostra contemptui est) tanti oneris turrim in muro sese posse conlocare confiderent?

VI

AMMIREVOLE INTEGRITÀ MORALE DI MANIO CURIO

Viene proposto un exemplum di onestà e di incorruttibilità.

Samnitium legati Manium Curium adsidentem in scanno ad focum et ligneo catillo cenantem viderunt; dicunt illum Samnitium divitias contempsisse, Samnites eius paupertatem laudavisse. Nam cum ei magnum pondus auri tradidissent et benignis verbis invitavissent ut id caperet, ille, vultum risu solvens, protinus dixit: “Narrate Samnitibus haec: Manius Curius mavult locupletibus imperare quam ipse esse locuples. Istud munus pretiosum reportate vobiscum. Me nec acies vincet nec pecunia corrumpet”.

Idem, cum Italia Pyrrhum regem exegisset, praedam regiam, qua exercitum urbemque ditaverat, non attigit. Cum senatus septena iugera agri civibus Romanis, ei autem quinquaginta decrevisset, Manius Curius popularis adsignationis modum non excessit, parum idoneum rei publicae civem existimans esse eum qui contentus suo non esset.

VII

CICERONE SCRIVE AD ATTICO

Cicerone, lontano da Roma, invia una lettera all'amico Attico e gli chiede di informarlo sugli ultimi avvenimenti.

Narro tibi me relegatum esse in Formiano. Dies enim nullus erat, Antii cum essem, quo non melius scirem quid Romae ageretur quam ii qui erant Romae. Etenim litterae tuae, non solum quid Romae, sed etiam quid in re publica, neque solum quid accideret, verum etiam quid futurum esset, indicabant. Nunc non multum scire possumus. Quare, quamquam iam te ipsum exspecto, tamen isti puero, quem ad me statim iussi recurrere, da ponderosam epistulam, plenam omnium non modo rerum actarum sed etiam opinionum tuarum, ac diem quo Roma sis excessurus cura ut sciam. Nos in Formiano esse volumus usque ad pridie Nonas Maias. Eo si ante eam diem non veneris, Romae te fortasse videbo. Cura ut valeas.

VIII

PROFEZIA SU EURIPIDE E LA SUA TRAGICA MORTE

Un autore antico narra una profezia relativa ad Euripide interpretata erroneamente dal padre del grande tragediografo. Vengono poi raccontate le circostanze della sua tragica morte.

Theopompus dicit Euripidis patri responsum esse a Chaldaeis filium, cum adolevisset, victorem in certaminibus fore. Pater, cum putaret Euripidem athletam debere esse, tam roboravit assiduis exercitationibus filii corpus ut tandem eum in Olympia (= ai giochi olimpici) deduxerit. Sed cum Olympiae fuit in certamen per ambigam aetatem (= per incertezza sull'età) receptus non est, postea autem Eleusino et Theseo certamine pugnavit et coronatus est. Mox tragoedias scribere admodum iuvenis incepit. Philocorus narrat Salamine speluncam esse taetram et horridam: in ea Euripides tragoedias scriptitavit, quibus multas palmas in certaminibus tragicis reportavit. Postea cum in Macedonia apud Archelaum regem esset, dum remeat domum nocte post cenam cum rege, a canibus qui ab aemulo immissi erant, dilaceratus est et his vulneribus e vita decessit.